

Skatteutskottets yttrande

1978/79:6 y

över propositionen 1978/79:124 om förvärv av Kockums varvsrörelse, m. m. jämte motioner

Till näringsutskottet

Sedan näringsutskottet berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen 1978/79:124 om statens förvärv av Kockums varvsrörelse, m. m., samt de med anledning av propositionen väckta motionerna 2265, 2286 och 2287 får skatteutskottet anföra följande.

Kockums är en industrigrupp med tonvikt på produktion av fartyg, maskiner, system för skogsbruk och skogsindustri, fordon för tunga transporter samt elektronikprodukter. Moderbolag är Kockums AB i Malmö och verksamheten bedrivs huvudsakligen genom dotterbolag i olika rörelsegrannar. Moderbolaget har karaktär av förvaltningsföretag, men riksskatteverket har genom dispens enligt 54 § kommunalskattelagen (1928:370) förklarat att bolaget icke skall behandlas som ett sådant företag i beskattningshänseende.

I propositionen hemställs bl. a. att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna ett avtal mellan staten och Kockums AB. Avtalet innebär att staten förvärvar samtliga dotterbolag och övriga tillgångar i Kockums AB med undantag av aktierna i Kockums Fastighets AB. Köpeskillingen är 20 milj. kr. samt ett belopp som motsvarar Kockums AB:s skulder på tillträdesdagen, beräknade till 1 103 milj. kr. De tillgångar som Kockums AB förvaltar efter överlåtelsen uppgår enligt uppgift till 23 milj. kr.

I de aktuella motionerna tar motionärerna upp den kritik som från skilda håll riktats mot formen för statens övertagande av Kockums industrier. Kritiken har framför allt gällt att moderföretaget kvarstår i enskild ägo och att företaget inte genom avtalet eller på annat sätt har förhindrats att i framtiden utnyttja möjligheterna till avdrag för de förluster som uppstått i dess tidigare verksamhet och i samband med överlåtelsen. Detta kan enligt motionärerna leda till ett avsevärt skattebortfall för stat och kommun och till ej önskvärda effekter av annat slag. Den angivna kritiken har också föranlett debatt i riksdagen i samband med svar från budgetministern och industriministern på enkla frågor i riksdagen den 1 och 9 mars i år. Budgetministern har i sitt svar bl. a. anfört, att han inom kort kommer att ta initiativ till översyn av den spärr som gäller mot förlustavdrag i fåmansbolag, där en mindre del av aktierna bytt ägare, och att det enligt hans mening är lämpligt att man i det sammanhanget också överväger om det behövs särskilda regler för att hindra missbruk av möjligheterna till förlustutjämning i börsnoterade och andra större företag. Industriministern har i sitt svar bl. a. lämnat en allmän bakgrund till det träffade avtalet.

Yrkandet i motionen 2265 går ut på att regeringen skall överväga att i avtalet mellan staten och Kockums föreskriva skyldighet för Kockums att till staten efter hand inleverera belopp motsvarande de eventuella skattelättnaderna på grund av förlustavdrag. I motionen 2286 yrkas – i syfte bl. a. att eliminera möjligheterna till förlustavdrag – att staten skall överta samtliga Kockumskoncernens verksamheter. I motionen 2287 förordas att möjligheterna till förlustavdrag i samband med fusioner och företagsöverlåtelser begränsas genom omedelbara ändringar i skattereglerna.

Reglerna om förlustutjämning innebär bl. a. att ett aktiebolag som går med förlust har rätt att genom förlustavdrag räkna av denna förlust från inkomster under den följande 10-årsperioden. För fåmansbolag gäller särskilda regler som syftar till att hindra försäljning av företag utan andra "tillgångar" än rätt till förlustavdrag. Dessa regler innebär att rätten till förlustavdrag går förlorad om mer än en obetydlig del av aktierna i fåmansbolaget övergår till ny ägare. Någon motsvarande spärr finns inte i fråga om andra bolag än fåmansbolag. När bestämmelserna infördes ansåg man nämligen att det var liten risk för att reglerna här skulle missbrukas.

Förlustavdrag får i princip inte omfatta realisationsförluster. Förluster av detta slag, som inte kunnat dras av under förluståret, får i stället utnyttjas under en sexårsperiod efter förluståret i form av avdrag från realisationsvinster m. m. enligt särskilda regler i kommunalskattelagen (1928:370). Avdragsmöjligheterna för realisationsförluster är begränsade även i andra hänseenden.

Någon redovisning av frågan om förlustavdrag lämnas inte i propositionen. Enligt vad utskottet inhämtat från industridepartementet torde Kockums AB vara berättigat till förlustavdrag med uppskattningsvis 84,2 milj. kr. vid taxering till statlig inkomstskatt och med 28,1 milj. kr. vid taxering till kommunal inkomstskatt, avseende förluster under åren 1972–1977. Härtill kommer förluster på verksamheten under åren 1978 och 1979 med ännu ej angivna belopp samt skattemässiga förluster i samband med överlåtelsen till staten på ca 230 milj. kr. Beträffande sistnämnda belopp är rättsläget oklart så till vida att det är tveksamt om rätt föreligger att utnyttja förlusten i form av förlustavdrag eller om avdrag endast får göras för en del av beloppet enligt de regler som gäller för realisationsförluster.

Utskottet kan i allt väsentligt instämma i den kritik som motionärerna riktar mot avtalet i angivna hänseenden. Enligt avtalets ordalydelse övertar staten samtliga tillgångar i Kockums AB med undantag av fastighetsförvaltningsföretaget. Trots detta lägger avtalet inte något hinder i vägen för Kockums AB eller dess intressenter att i framtiden tillgodogöra sig det betydande värde som möjligheterna till förlustavdrag representerar. Hur förlusterna skall bedömas från skattesynpunkt är som nämnts delvis oklart. Det är också osäkert i vilken utsträckning avdragsmöjligheterna kan utnyttjas. Dessa förhållanden inbjuder givetvis till ej önskvärda ekonomiska spekulationer av skilda slag och gör också att det inte är möjligt att nu bedöma

avtalets ekonomiska konsekvenser i alla delar. Utskottet finner också att berättigad kritik kan riktas mot att avdrag medges för förluster som uppkommit före och i samband med överlåtelser av denna storleksordning. Enligt utskottets uppfattning tillgodoser reglerna om förlustavdrag ett angeläget behov framför allt för den som driver verksamhet med resultat som växlar från år till år. I andra situationer – t. ex. vid fusion, nedläggning eller överlåtelse av företag – kan ett förlustavdrag många gånger te sig mindre angeläget eller – som i det nu aktuella exemplet – stötande, och reglerna kan också inbjuda till missbruk.

Enligt utskottets uppfattning är det av flera skäl angeläget att vidta åtgärder för att eliminera den berättigade kritik som kan riktas mot avtalet i här angivna hänseenden. Med hänsyn inte minst till storleken av de förluster som det här är fråga om finner utskottet att det inte är tillräckligt att avvakta resultatet av kommande överväganden inom den av budgetministern aviserade utredningen. Såvitt utskottet kan bedöma utgör den komplettering av avtalet som föreslås i motionen 2265 en från olika synpunkter enkel och acceptabel lösning på det aktuella problemet. Ett åtagande av Kockums AB att efter hand inbetala ett belopp till staten som motsvarar framtida skattelättnader på grund av förlustavdrag förutsätter fortsatta förhandlingar mellan staten och Kockums AB. Utskottet förordar att staten tar upp sådana förhandlingar. Skulle dessa förhandlingar inte leda till det av utskottet avsedda resultatet, är utskottet berett att pröva frågan om lagstiftning rörande sådana begränsningar i avdragsrätten, att de kritiserade effekterna av nuvarande regler i det aktuella fallet elimineras fr. o. m. 1980 års taxering.

I den mån motionerna i här behandlade delar inte kan anses tillgodosedda genom vad utskottet anfört avstyrker utskottet desamma.

I enlighet med det anförda finner utskottet att näringsutskottet bör förordna att regeringen får i uppdrag att ta upp förhandlingar med Kockums AB om komplettering av avtalet om förvärv av Kockums varvsrörelse m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med vad skatteutskottet anfört.

Stockholm den 5 april 1979

På skatteutskottets vägnar

ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), andre vice talmannen Tage Magnusson (m), Alvar Andersson (c), Valter Kristenson (s), Stig Josefson (c), Nils Hörberg (fp), Rune Carlstein* (s), Tage Sundkvist (c), Kurt Söderström (m), Hagar Normark (s), Johan Olsson* (c), Curt Boström (s), Holger Bergqvist (fp), Bo Forslund (s) och Eric Marcusson (s).

*Ej närvarande vid yttrandets justering.

